

**SKOG OCH VILT
I BALANS,
JA MEN NÄR?**

Foto: MostPhotos

Titel: Skog och vilt i balans, ja men när? Samlade intervjuer

Utgiven av: Skånsk Skogsstrategi

Skribent: Åke Högman, Länsstyrelsen Skåne

Aktörer: Skånsk Skogsstrategi är ett samarbete mellan LRF Skåne, Skogforsk, Södra skogsägarna, Naturskyddsföreningen i Skåne, SLU – Institutionen för sydsvensk skogsvetenskap, Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne och Skogsstyrelsen.

Layout: Kristina Larsson, Länsstyrelsen Skåne

Utgivningsår: 2023

Omslagsbild: MostPhotos

Foton på intervjupersoner: Respektive organisation

Skog och vilt i balans - ja men när?

Skog och vilt i balans

Lätt att säga, svårare att få till, skog och vilt i balans är en ständig utmaning och på många olika sätt. Skånsk skogsstrategi belyser nu frågan i en reportageserie: "Skog och vilt i balans, ja, men när?" där vi möter olika företrädare för organisationer och verksamheter som har frågan på sin agenda.

Intervjupersonerna

Vi har hitintills intervjuat personer från nio olika organisationer som vi tycker har en del att säga om skog och vilt i balans.

- **Per-Arne Karlström**, f.d.vilt-samordnare för Södra Region Syd, tidigare medlem i styrgruppen för Skånsk skogsstrategi
- **Anders Ekstrand**, vice ordförande, Naturskyddsföreningen Skåne samt medlem i styrgruppen för Skånsk skogsstrategi
- **Ola Arvidsson**, skogskonsulent på Skogsstyrelsen Skåne
- **Emelie Nilsson**, vilthandläggare på Länsstyrelsen Skåne
- **Märtha Wallgren**, fil.dr och forskare inom viltekologi på Skogforsk
- **Fredrik Widemo**, forskare och samverkanslektor på SLU
- **Anders Rolfsson**, viltansvarig på LRF Skåne
- **Lars Persson**, ordförande Jägareförbundet Skåne
- **Sven-Olof Sandberg**, distrikt-ordförande Jägarnas Riksförbund

Frågorna

Alla intervjupersoner fick samma frågor.

1. Upplever du att det finns viltproblematik utifrån din och verksamhets horisont?
2. Hur förhåller ni er till problematiken?
3. Vad borde göras konkret?
4. Vad finns det för utmaningar?
5. Vilka tycker du/ni borde samarbeta mer i den här frågan?
6. Vem ska vi, om möjligt, kommunicera ett gemensamt budskap till?
7. Vilka möjligheter finns det på sikt att komma till rätta med viltproblematiken?

Per-Arne Karlström

Södra skogsägarna

Upplever du att det finns viltproblematik utifrån din och verksamhets horisont?

- Absolut. Skador på skogen, negativ påverkan på biologisk mångfald, minskad tillväxt som direkt påverkar negativt på klimatet och sämre kvalitet på älgstammen i form av lägre kalvvikter och lågt reproduktionstal.
- Det beror på för mycket klövvilt i förhållande till mängd och kvalitet av naturligt viltfoder i landskapet.
- Vi förhåller oss till detta genom att jobba aktivt för ökad kunskap, insikt och engagemang för alla berörda.

Vad gör ni konkret?

- Vi har inom Södra genomfört ett projekt, Kraftsamling Tall. Nu pågår ett arbete med att tillsätta en permanent organisation som kommer arbeta med frågorna i minst samma omfattning som i projektet.

Det handlar om utbildning, information, uppföljning av mål och utvecklande av pedagogiska hjälpmedel som Viltdemo-hägnen med mera.

Vad borde göras konkret?

- En minskning av klövviltstammarna för att minska viltskadorna och höja kvalitén på viltstammarna, framför allt älg.

Vad finns det för utmaningar?

- Öka kunskap, insikt och engagemang hos jägare och markägare.

Hur ser ni på frågan om utfodring?

- Att åtla med mycket små mängder för att effektivisera jakten är OK, men utfodring i övrigt ska inte förekomma i södra Sverige.

Vilka tycker du/ni borde samarbeta mer i den här frågan?

- Alla berörda.

Vem ska vi, om möjligt, kommunicera ett gemensamt budskap till?

- Markägare, jägare, myndigheter, politiker, organisationer som berörs.

Vilka möjligheter finns det på sikt att komma till rätta med viltproblematiken?

- Inse att vi måste komma i balans med vilt och naturligt foder. Antalet klövvilt i Skåne har mångdubblats de senaste 20 åren. Vilket medför att betetrycket omöjliggör den viktigaste fodertillväxten som sker på ungskogsarealer och i bärrisskogar. Klövviltet måste anpassas till skogens och landskapets naturliga förutsättningar.

Foto: Kristina Larsson, Länstyrelsen, Sjöne

Anders Ekstrand

Naturskyddsföreningen Skåne

Upplever du att det finns viltproblematik utifrån din och verksamhets horisont?

– Vilt är en viktig resurs för friluftsliv och rekreation, vilket innefattar jakt. Sedan måste man inse att det på ganska många olika platser i Skåne finns så mycket vilt att det påverkar andra värden i landskapet. Det är en belastning för den biologiska mångfalden. Något som handlar om andra värden än pengar.

Hur förhåller ni er till problematiken?

– Naturskyddsföreningens officiella policy är att det ska finnas mer rovdjur och det behövs. Detta måste givetvis lösas på ett sätt så att det inte påverkar lantbrukare med betesdjur. Så fler rovdjur och mindre viltstammar i balans med foder och rovdjur.

Vad borde göras konkret?

– Avskjutningen måste öka. Som ett mått på om viltstammarna är i balans skall 70 % av rönn, asp, sälg och ek bilda trädformiga individer utanför hägn. Dessa trädslag är oerhört viktiga för biologisk mångfald och särskilt för aspen är situationen kritisk vilket kan leda till stora problem för många hackspettsarter i framtiden.

Vad finns det för utmaningar?

– Jägarintresset är mycket dominant.

Vilka tycker du/ni borde samarbeta mer i den här frågan?

– Naturvårdsverket, det vill säga staten och

i förlängningen länsstyrelserna äger frågan men tar den inte på allvar.

Vem ska vi, om möjligt, kommunicera ett gemensamt budskap till?

– Alla från naturvårdsverket till enskilda markägare och jägare.

Vilka möjligheter finns det på sikt att komma till rätta med viltproblematiken?

– Tyvärr är dessa små i nuläget.

Naturskyddsföreningen
Skåne

Ola Arvidsson

Skogsstyrelsen

Upplever du att det finns viltproblematik utifrån din och verksamhets horisont?

– Ja, definitivt. Det är svårt på de flesta håll i Skåne att bedriva ett ståndortsanpassat skogsbruk med mer variation, framför allt vad gäller skogsägarens val av trädslag och föryngringsmetod. Dagens obalans mellan skog och vilt (foderutbud i förhållande till viltstammarna) hämmar både produktion och biologisk mångfald.

Hur förhåller ni er till problematiken?

– Skogsstyrelsen äger ju egentligen inte frågan, men vi informerar, ger rådgivning i den mån vi har möjlighet, och engagerar oss i projekt som ”Mera tall”. Vi deltar i till exempel viltförvaltningsdelegationens (och dess undergrupper) möten. Skogsstyrelsen försöker vara tydlig på ett övergripande plan med att till exempel framföra sin viltskadepolicy som hela skogssektorn och samhället inte kan ha några invändningar mot, förutom vissa särintressen.

Vad borde göras konkret?

– Vi behöver bedriva ett skogsbruk, eller egentligen gäller det all markanvändning, som gynnar ett bättre foderutbud, men också styra klövviltstammarnas storlek (nedåt) så både klövvilt och skogsekosystem kan må bättre. En högst personlig fundering är om viltförvaltningen, i synnerhet den reglerade för älg och kronvilt, fungerar så som den borde. En utvärdering skulle behövas som

kanske kan leda till effektivare och bättre förankrade beslut.

Vad finns det för utmaningar?

– Jakten är ett viktigt och stort intresse för många markägare och jägare. Det väger lite för tungt idag både på nationell och lokal nivå när viltförvaltning diskuteras och beslutas. Tyvärr inte ovanligt att fakta och helhetstänkt får stå tillbaka för mer personliga åsikter och uppfattningar.

Vilka tycker du/ni borde samarbeta mer i den här frågan?

– Egentligen alla inblandade som markägarna, jägarna, myndigheter (därmed också politiken som styr myndigheterna), skogsnäringen och berörda icke statliga organisationer, NGOs.

Vem ska vi, om möjligt, kommunicera ett gemensamt budskap till?

– Den viktigaste gruppen är nog jägarkåren och dess organisationer, men många jägare och också markägare. Det kanske är en svår grupp som inte alltid förstår att man inte kan äta kakan och samtidigt ha den kvar. Det vill säga det går inte att minska viltskadorna, ha jakt där tillgången på skjutbart klövvilt alltid är god och samtidigt bedriva ett ensidigt produktionsskogsbruk överallt. Men jag tror också att politiken behöver lyssna på mer än en röst. Detta problem går inte att lösa på ett sätt så alla blir nöjda med en gång.

Vilka möjligheter finns det på sikt att komma till rätta med viltproblematiken?

– Det är ett svårt och långsiktigt arbete. Men det finns goda lokala exempel där man har vänt utvecklingen. Som jag nämnde så tror jag att dagens viltförvaltningsorganisation inte kommer nå dit vi borde. Tyvärr på många sätt behövs nog både jakt och skogsbruk regleras mer igen för att öka foderutbudet och minska klövviltstammarna till nivåer som är rimliga. Jag är tveksamt till att det går inom en acceptabel tidshorisont att komma tillräckligt långt på nationell nivå med det system vi har idag.

Foto: K. Larsson

Emelie Nilsson

Länsstyrelsen Skåne

Upplever du att det finns viltproblematik utifrån din verksamhets horisont?

– Vi ser att skyddsjaktsansökningar på grund av doviltets betestryck i produktionsgrödor har ökat sedan ett par år tillbaka, vilket indikerar att förvaltningen av arten inte fungerar på sina håll i länet. Ett grundproblem är att doviltstammarna upplevs vara för stora i förhållande till det naturligt växande fodret vilket medfört ett ökat betestryck på produktionsgrödor.

– Utöver detta har även jordbrukssektorn varit ansträngd på grund av andra faktorer så som höga drivmedels- och energipriser, vilket kan bidra till att acceptansen eller utrymmet att tåla betestrycket i produktionsgrödor blivit lägre då kostnaderna stigit. Detta kan också vara en bidragande anledning till det ökade antal skyddsjaktsansökningar vi haft i år.

Hur förhåller ni er till problematiken?

– Länsstyrelsen har möjlighet att under vissa förutsättningar bevilja skyddsjakt på klövvilt som orsakar allvarlig skada i växande grödor. Skyddsjakten löser inte problemet på lång sikt men kan på kort sikt ge en skrämseffekt och tillfälligt minska skadetrycket.

– När vi utför dessa besiktningar pratar vi om vikten av att det finns en dialog och samverkan med grannar angående klövviltstammarnas storlek och utveckling i området. Vi informerar även om problem som uppstår när avskjutningen av handjur i klövviltsstammar är hög. Andelen hondjur i stammen ökar och bidrar till en hög populationstillväxt som i sin tur leder till att det är svårare att reglera stammen.

Klövviltsstammar med en starkt sned könsfördelning kan även få andra negativa konsekvenser som exempelvis försenade kalvningar och minskad kroppstillväxt.

– För att minska betestrycket på produktionsgrödor och för att viltet ska ha en alternativ födoresurs, är vi med i ett foderskapande samverkansprojekt, Vild & Bortskämd. Vi sprider kunskap om hur markägare, genom mindre ansträngande åtgärder, kan skapa mer naturligt växande foder. Det i sin tur kan bidra till att minska betestrycket och skadorna på jord- och skogsbruk. Åtgärderna kan också leda till att viltet sprider sig jämnare över landskapet, att viltets hälsa påverkas positivt samt bidra till ökad biologisk mångfald.

Vad borde göras konkret?

– Det är svårt att nå mål för jord- och skogsbruk enbart genom att reglera viltstammar. Ett antal faktorer påverkar skadebilden, bl a annat stammarnas storlek och sammansättning samt den tillgängliga fodermängden. Klövvilt och fodertillgång behöver förvaltas parallellt. Detta bör beaktas mer inom förvaltningen.

– Eftersom viltet rör sig fritt i landskapet underlättas klövviltsförvaltningen om den sker samordnat över större områden där gemensamma mål kan sättas för exempelvis jakt, inventering, populationsstorlek, hålla en god köns- och åldersfördelning och motverkande av skador. En effektivare klövviltsförvaltning ökar möjligheterna till att nå populationsmål som i sin tur leder till minskade skador.

– För att undvika att hamna i situationer där kortsiktiga skrämseletätgärder behöver tas till

för att minska betestrycket i grödor, är det viktigt att regleringen av klövviltsstammarna sker under ordinarie jakttid. Detta är det mest etiska utifrån arternas biologi och fortplantning vid jämförelse med tidpunkter för skyddsjakt. Man bör också ha med sig att skyddsjakten kan öka problemen hos angränsande marker eftersom grundproblemet finns kvar och ”skjuts bort” till grannen.

– Ett ökat behov av att skyddsjaga en viltart innebär även att viltförvaltningen i högre utsträckning går mot att begränsa skador i stället för att aktivt förvalta en naturresurs. Naturregleringen av att jaga och även bibehållandet av ett kulturarv går i skymundan då viltet snarare börjar ses som ett problem. Denna utveckling vill vi inte ha.

Vad finns det för utmaningar?

– Behovet av åtgärder kan skilja sig lokalt, dels eftersom viltet och skadorna inte är jämnt fördelade över landskapet, dels på grund av att intresset för viltet kan se olika ut. Detta gör att det är svårt att dra generella riktlinjer på regional nivå.

– Målen för klövviltsstammarnas utveckling behöver dels utgå från lokal nivå eftersom jakträtten följer äganderätten, dels stå i relation till större sammanhängande områden eftersom viltets hemområden sträcker sig över- och påverkar många fastigheter och flera jaktområden. För att uppnå ”Vilt i balans” krävs att markägare och jakträttshavare gör avvägningar mellan ekosystemtjänster från vilt, respektive jord- och skogsbruk. Detta kan vara den största utmaningen eftersom situationen kanske redan upplevs ansträngd som den är. Utöver detta är det inte bara mellan fastigheter som olika syn på avvägningar kan leda till konflikter, utan även mellan intressenter som brukar samma fastighet.

Vilka tycker du/ni borde samarbeta mer i den här frågan? Vem ska vi kommunicera ett gemensamt budskap till?

– Det handlar om att få olika intressenter att hitta en kompromiss som kan accepteras av samtliga. Budskapet bör framföras till samtliga berörda inom jakt, jord- och skogsbruk vilka har störst möjlighet att påverka klövviltförvaltningen på lokal nivå.

Vilka möjligheter finns det på sikt att komma till rätta med viltproblematiken?

– Det är en komplex fråga. Det är inte biologin, viltet eller lagstiftningen som är det centrala i viltproblematiken, utan snarare dialogen mellan människorna.

– Inom älgförvaltningen har man hittat ramar för accepterade avvägningar mellan viltförvaltning och markanvändning. Det hade varit intressant att testa om denna modell kan utvecklas och anpassas till övriga klövviltsarter för att öka graden av samförvaltning.

Länsstyrelsen
Skåne

Märtha Wallgren

Skogforsk

Upplever du att det finns viltproblematik utifrån din och verksamhets horisont?

– Ja. Betesskador på tall är ett omfattande problem som innebär både produktionsbortfall och kvalitetsförluster hos tall. Ett hårt betestryck påverkar dock inte bara skogsägarens ekonomi negativt, utan även kan även försvåra skogsskötseln vad gäller t.ex. val av trädslag för förnygring, möjlighet att bevara vissa lövträd som del av beståndet, och åtgärder som röjning vid lämplig tidpunkt.

Hur förhåller ni er till problematiken?

– Vi är en forskningsorganisation som jobbar kontinuerligt med olika frågeställningar kopplat till vilt och skog. Framför allt forskar vi om betets effekter på skogen och skogsbruket, samt hur skogsbruket kan anpassas för att minska betesskadenivåerna på värdefulla trädslag som tall. Vi arbetar också med kunskapsspridning om vilt och skog till flera olika målgrupper.

Vad borde göras konkret?

– Läget i Sverige är långt från målen som Skogsstyrelsen har uttalat gällande betesskador. Därför behövs en mer målorienterad viltförvaltning, vilket kan innebära olika saker i olika delar av landet beroende på vilka klövvilt som finns och i vilka täteter. I vissa delar av landet kan älgstammen behöva minskas och i andra delar kan det istället vara mer motiverat att minska andra klövvilt som ju konkurrerar med älg om

delar av födan, exempelvis bärris. Dessutom bör skogsbruket satsa på att hålla god tillgång på foder som tall och löv i skogarna, samt satsa på viltanpassad skogsskötsel i den grad det är ekonomiskt hållbart.

Vad finns det för utmaningar?

– Detta är komplexa system (vilt-foder-skogsskador) och det är inte alltid som åtgärder i mindre skala och omfattning leder till påvisbara eller förväntade resultat. Det kommer också att vara arbetsamt att hålla nere viltstammarna, eftersom låga rovdjurspopulationer och trakthyggesbruk med mycket ungskog ger biologiska förutsättningar för mycket klövvilt. Därtill är viltanpassad skogsskötsel oftast inte det optimala ur skogsproduktionssynpunkt, utan medför lägre tillväxt och ökade kostnader. Så den största utmaningen är nog att komma överens om och sen hålla en gemensam linje i arbetet som krävs.

Vilka tycker du/ni borde samarbeta mer i den här frågan?

– Alla som är berörda bör samarbeta och dessa är ju redan i hög grad representerade i viltförvaltningssystemen. Forskare bör ha en roll som kunskapsbyggare och sakkunniga när det kommer till att tolka trender och resultat. Även projekt som Mera Tall har en bra modell för samarbete mellan intressegrupper inom samma geografiska område.

Vilka möjligheter finns det på sikt att komma till rätta med viltproblematiken?

– Möjligheterna är goda utifrån ett forskningsperspektiv. I det stora hela vet vi vad som väger i vilken vågskål, även om det är naturligt med dynamik och att det finns en andel variation som inte enkelt kan förklaras av forskningsstudier och underliggande data, trots att dessa håller hög kvalitet. Ibland är det bara så enkelt att de förändringar som görs inte är nog kraftfulla och därmed inte ger förväntat utslag på ”radarn”. Det svåra är inte att vi inte vet tillräckligt, utan sannolikt att intressen drar åt olika håll.

Upplever du att det finns viltproblematik utifrån din och verksamhets horisont?

– Utifrån de uppdrag SLU får och den forskning som bedrivs vid SLU, är det uppenbart att det finns flera aktörer som upplever att det finns en ”viltproblematik”. Självfallet litet beroende på hur man definierar begreppet. Vidare når förvaltningen inte alla samhällets uttryckta mål. Vad som utgör problem är dock snarare något för förvaltningen och ytterst politiken att bedöma.

Hur förhåller ni er till problematiken?

– SLU studerar ekologiska och sociologiska processer inom viltförvaltningen, samt tar fram metoder för att övervaka viltstammarnas utveckling, skadebilden samt olika aktörers attityder. Detta sker dels genom olika uppdrag, dels genom att forskare ansöker om forskningsmedel. Vidare utför SLU miljöanalys och utbildar såväl studenter som intressenter utifrån etablerade och nya rön på området. SLU:s roll som lärosäte är dock inte att ta ställning till olika avvägningar inom förvaltningen, utan att objektivt bistå med kunskap och beslutsunderlag.

Vad borde göras konkret?

– Förvaltningen borde i större utsträckning utgå från befintlig forskning och vad som idag är etablerad kunskap: skadebilden bestäms både av fodertillgång och av mängden hjortvilt som konkurrerar om fodret.

För att effektivt begränsa skadorna är det nödvändigt att samtidigt förvalta fodret och viltet aktivt. Vidare är det nödvändigt att förvalta och reglera hela klövviltssamhället. Vi kommer inte nå dagens skademål enbart genom att skjuta fler älgar. Sannolikt inte heller genom att enbart försöka skjuta fler hjortdjur.

Vad finns det för utmaningar?

– Den största utmaningen är att finna avvägningar mellan olika intressen, inte minst inom aktörgrupper där exempelvis en del markägare vill ha starka viltstammar och accepterar högre skadenivåer medan andra vill prioritera avkastning från lantbruket. En annan utmaning är att skadorna inte fördelar sig jämnt i landskapet, där en del fastigheter eller delar av fastigheter alltid kommer att vara utsatta för ett högre tryck från viltet.

Vilka tycker du/ni borde samarbeta mer i den här frågan?

– Viltförvaltningen är närmast unik inom den svenska förvaltningen av naturresurser, då det finns formaliserade plattformar som spänner över alla relevanta aktörer och där avvägningar diskuteras. Samtidigt skulle graden av samarbete möjligen kunna stärkas. De viktigaste aktörerna är markägare och jägare, där det redan finns överenskommelser om att samtidigt reglera viltstammarna och producera foder. Här krävs fortsatta insatser och inte minst tålamod.

Vem ska vi, om möjligt, kommunicera ett gemensamt budskap till?

– De viktigaste aktörerna är markägarna och jägarna, men det finns som nämnts ovan välutvecklade system för detta inom viltförvaltningen. Utnyttja länsstyrelsernas organ viltförvaltningsdelegationerna samt älgförvaltningsgrupperna, utöver intresseorganisationer och företag.

Vilka möjligheter finns det på sikt att komma till rätta med viltproblematiken?

– Möjligheterna är relativt goda, så länge man är medveten om att ett visst produktionsbortfall alltid kommer att finnas och att det aldrig kommer fördela sig helt jämnt. I den utsträckning det finns en obalans mellan fodertillgång och viltstammarnas storlek måste man dock vara klar över att förhållandena i Götaland i stor utsträckning är ett resultat av mångårig missriktad viltanpassning, där marker som borde föryngrats med tall istället föryngrats med gran. Det kommer att ta tid att komma till rätta med detta. Samtidigt har för stort fokus lagts enbart på att reglera älgstammen, snarare än klövviltsambandet. För att nå balans med acceptans måste sannolikt markägarna arbeta aktivt med foderkranen samtidigt som jägarna arbetar med viltkranen under ett antal år. Vi ser förändringar och många av de förvaltningsåtgärder som idag diskuteras bygger på moderna forskningsresultat, men det finns ingen "quick-fix".

Sveriges
lantbruksuniversitet

Anders Rolfsson

LRF Skåne

Upplever du att det finns viltproblematik utifrån din och verksamhets horisont?

– Ja, ekonomisk, social och miljömässig påverkan.

Hur förhåller ni er till problematiken?

– Det är viktigt att se att det handlar om det sammanlagda betetrycket från alla klövvilt inklusive vildsvinen samt fågel (t ex gäss, svan). Naturligtvis finns stora lokala skillnader i Skåne och väldigt stora skillnader över landet så när vi diskuterar handlar det om olika nivåer och typer av problem på olika platser. I Skåne har vi alla hjortdjuren men olika viltbetetryck.

På LRF:s webbsida finns jaktavtalsmallar att ladda ner. Dessa är ett hjälpmedel för markägarna att skriva jaktavtal som utgår från gårdens och traktens förutsättningar.

– Skogsägare bekostar ÄBIN som är en inventeringsmetod för betesskador från allt klövvilt även om ÄBIN står för älgbetesinventering. Här bedöms också i vilken utsträckning föryngring på tallmark har skett med tall. Mängden RASE (rönn, asp, säl, ek) i provytorna noteras också. Det är viktigt att det finns fakta att utgå ifrån när vi diskuterar.

– När det gäller betesskador från älg är LRF representerade i Skånes tre älgförvaltningsgrupper och jobbar med frågan i dessa.

– LRF är med i projektet Vild & Bortskämd som handlar om att minska utfodring och i stället uppmuntra till naturligt foderska-

pande åtgärder i landskapet. Vi har också deltagit i projektet Variationsrikt skogsbruk som avslutades vid årsskiftet. När det gäller skador i livsmedelsproduktionen har LRF tillsammans med Ludvig & Co modell för att beräkna de ekonomiska konsekvenserna vid viltskador.

Vad borde göras konkret?

– Jaktlagstiftningen behöver ses över så den följer med sin tid och anpassas till dagens och morgondagens förutsättningar. Vi har exempelvis klimatförändringar som påverkat och påverkar både de vilda djuren och växtlighet.

– Myndigheter ska vara stödande i arbetet med att skapa balans mellan vilt och naturlig fodertillgång samtidigt som produktion av skogsråvara och livsmedel måste kunna bedrivas med långsiktighet och lönsamhet.

Vad finns det för utmaningar?

– Beslutande politiker behöver en större förståelse för olikheterna i landet och vilken påverkan olika betetryck har på livsmedelsförsörjning, virkesproduktion, arbetstillfällena och biologisk mångfald och betydelsen för klimatarbetet. Så länge de inte har helhetsbilden har de svårt att fatta beslut som bidrar till långsiktiga lösningar.

Vilka tycker du/ni borde samarbeta mer i den här frågan?

– Markägarna som ju äger frågan lokalt även när det gäller arbetet vid licenstilldelningar (t ex kronhjort).

Foto: MostPhotos

Vem ska vi, om möjligt, kommunicera ett gemensamt budskap till?

– Samhället i stort behöver bli medvetna om vinsten med att det måste finnas balans mellan jakten på vilt och fodertillgången i landskapet och kan då hjälpa till på olika sätt att nå dit. Blir balansen bättre gynnar det viltet, produktionen, höga naturvärden, landets ekonomi, klimatarbete och minskande antal trafikolyckor.

Vilka möjligheter finns det på sikt att komma till rätta med viltproblematiken?

– De möjliga vägarna är dialog baserad på fakta och stöd från politiken och myndigheter.

SKÅNE

Lars Persson

Jägareförbundet Skåne

Upplever du att det finns viltproblematik utifrån din och verksamhets horisont?

– Med få undantag ser vi viltet som en resurs, inte som ett problem. Undantagen kan vara invasiva arter som till exempel stenmård och mårdhund. Undantag är också arter som hotar tamdjursproduktion, traditionell jakt och allas vår möjlighet att njuta av naturen – läs vargen. Övrigt jaktbart vilt kan och bör förvaltas klokt för att inte bli problem för verksamheter.

Hur förhåller ni er till problematiken?

– Vi använder alla de kanaler vi har för att informera. Som jägare lyssnar vi gärna på markägare och försöker hjälpa till där vi kan.

Vad borde göras konkret?

– Vår kronhjort, den ursprungliga nominatrasen, ska vi vara rädd om. Uppåt landet där kronstammarna är stora är arten oftast uppblandad med till exempel sika och wapi-ti. 1971 infördes kronhjortsreservatet för att skydda Skånes landskapsdjur kronhjorten. När man ville avveckla detta jobbade Jägareförbundet Skåne, Naturskyddsforeningen, Skogsstyrelsen, markägare och länsstyrelsen tillsammans för att bevara den skånska kronviltet och vi fick till vårt nuvarande system med kronhjortsområde och licensjakt.

– Om man lokalt upplever att stammar av dovilt bli väl stora och ställer till problem, bör detta kunna hanteras i en dialog mellan markägare och jaktarrendatorer. Jakttiden och skyddsjakten på doviltet är väldigt ge-

nerös så den är inte problemet. Ny faktor för oss här i Skåne är hur vargen förändrar förutsättningarna. Ett vargrevir dödar cirka 120 älgar per år enligt SLU. Översatt till skånska förhållanden motsvarar det cirka 500 dov. Vad händer när dovstammen minskar drastiskt? Är det då vi får se tamdjursangrepp på allvar? Men även beteendet för doviltet förändras och den befinner sig mer ute på åkrarna för att ha en bättre överblick om det finns varg i närheten.

– En oro från vår horisont är hur vårt landskapsdjur kronviltet kan drabbas av vargen. I östra delen av kronhjortområdet, där vi har ett vargrevir, ser vi idag en minskning av kronviltet och i den västra delen är det störning av ett ökande friluftsliv och nu har det även observerats ett vargpar kring Vomb. Kronviltet är betydligt mer störningskänsliga än dov. Börjar varg även angripa kronviltet kring Vomb är jag orolig för stammens utveckling. Enkelt uttryckt: vad är viktigast att skydda, den unika kronstammen eller den alls inte hotade vargstammen?

Vildsvinsstammarna har minskat kraftigt och jag tycker att vi i Skåne har lärt oss förvalta vildsvinen på ett bra sätt så de ställer knappast till med stora problem mer än lokalt på några få platser.

– Fler borde erbjuda nyblivna jägare möjlighet att hjälpa till att hålla efter för stora stammar av till exempel gäss.

Vad finns det för utmaningar?

– Att skrämman bort gäss från egna odlingar

låter sig göras men kräver mycket insatser och resulterar i att de i stället slår på granarnas fält. Att på allvar minska stammar av till exempel grågås, kanadagås och vitkindad gås kräver mycket stora insatser av jägare. Många avstår från det slitet om de dessutom ska betala dyrt för det.

Vilka tycker du/ni borde samarbeta mer i den här frågan?

— Det borde ligga i allas intresse att förvalta viltstammar på bästa sätt. Markägare till exempel för att jaktarrenden ger en stadig bra intäkt.

Vem ska vi, om möjligt, kommunicera ett gemensamt budskap till?

– När det gäller vargen är det viktigt att politiken lokalt, regionalt och centralt löpande informeras om utveckling och risker.

Vilka möjligheter finns det på sikt att komma till rätta med viltproblematiken?

– Det är viktigt att ta hänsyn till viltet i landskapet. När vi brukar jorden både som jordbruk och skogsbruk kan vi inte använda varenda kvadratmeter som produktionsyta utan vi måste avsätta ytor i form av viltanpassad träda, skyddszoner utmed vattendrag och skogsbryn, gröna stråk mellan skiftena, viltremisser och brynplanteringar och åter skapa och restaurera våtmarker i landskapet. Helt enkelt viltanpassad jordbruksdrift. Då ökar vi den biologiska mångfalden med växter, insekter, raphöns och annat fältvilt. Och minskar troligen problemen med storfågel då gäss och svanar känner sig mindre trygga om de har sämre överblick.

– Det räcker med att åka över till Danmark så har man en helt annan landskapsbild eller titta på britterna. I skogen kan vi minska

Foto: MossPhotos

Jägareförbundet
Skåne

skadorna genom att öka mängden naturligt foder i skogen som viltet kan äta istället för av produktionsträden. Pratar vi med varandra så borde det gå att hitta samsyn och vi kan ha både produktion och vilt. Viktigt att inte glömma att se även till viltets behov.

– Sist men inte minst viltkött är ett fantastiskt nyttigt och fint livsmedel och är en viktig del av försörjningen av Sveriges befolkning med nästan 3kg viltkött/svensk.

Sven-Olof Sandberg

Jägarnas Riksförbund

Upplever du att det finns viltproblematik utifrån din och verksamhets horisont?

– Ja det anser jag och jag menar också att den ser olika ut i landet och även olika ut i Skåne beroende på var man befinner sig.

Hur förhåller ni er till problematiken?

– Problem är till för att lösas. I det här fallet finns det ett flertal möjliga lösningar förutsatt att dialogerna kan upprätthållas och kunskapen, framför allt den lokala kunskapen, och att det ges utrymme och respekt för lokala variationer.

Vad borde göras konkret?

– Lokal (by, socken, äso) samverkan, markägare-jägare bör stärkas och uppmuntras. Mer frihet under ansvar till lokal nivå. Regionala nivån kan stötta och underlätta lokal samverkan, så naturens förändringar snabbt kan omhändertas i förvaltningen. Jag tycker också att markägare bör ta tydligare gemensam ställning i viltförvaltning, så jägares uppdrag är väl förankrat. Tydliga jakträttsupplåtelseavtal underlättar för alla.

– I sista änden är det ändå politiken som måste sätta ner fötterna hur vi skall ha det. Vi måste förbättra informationen och kunskapsöverföringen till politiken så rätta beslut kan fattas samt att myndigheterna får direktiv vilket tjänstemännen skall förhålla sig till utan att ha egna agendor. Och nu pratar jag om ett riks- och EU-perspektiv. Lokalt är det viktigt med dialog och inom Jägarnas

Riksförbund har vi ledorden Ansvar–Frivillighet–Samarbete.

Vad finns det för utmaningar?

– En stor utmaning är att på senare tid har bevarandesidan fått allt för stort utrymme. En bevarandesida som ofta ser det ur storstadsperspektivet och saknar förståelse för helheten. Markägare och jägare betraktas allt oftast som bovar då de med all rätt vill se naturen som en resurs och ett brukande. En annan utmaning är att de som inte lever på landsbygden ibland inte har rätt förståelse för hur sammanhanget ser ut.

– Även förändring i jaktutövande med jägare som köper en kort jaktupplevelse med stor förväntan om fällt vilt är en utmaning för förvaltningen. Med snabb förändring, till exempel genom klimat och rovdjurstryck, behöver praktisk förvaltning ha kapacitet att snabbt ändras och en mycket adaptiv byråkrati skapas. Om inte rovdjursstammarna aktivt får förvaltas och begränsas genom jakt finns även en risk att jägarkåren blir alltför försiktig i sin avskjutning. Vi ser också till exempel att vargetablering orsakar förändrat beteende hos bytesdjuren med problem som stora anhopningar på rovdjursfria områden.

– Ibland upplever jag också det som om man har en tro att volymen vilt är en parallell kurva med volymen viltskador. Finns en attraktiv föda så söker viltet självklart upp den och betar den. Här behöver markägarna ha förståelse för det och dels även på andra sätt skydda sin gröda, dels se till att det naturliga

viltbetet ges möjligheter att växa upp. Sen är det jägarens uppgift att anpassa viltstammarna efter det naturliga betet och inte efter jaktarrendets storlek. Här behövs en utökad dialog och en utökad förståelse.

Vilka tycker du/ni borde samarbeta mer i den här frågan?

– Jag tror ingen, eller i vart fall väldigt få, markägare och jägare vill utrota viltet. Därför är samarbetet och dialogen mellan markägare och jägare nyckeln och där behöver bevarandesidan få en mer underordnad betydelse. Även dialogen markägare-markägare samt jägare-jägare är viktig. Till detta måste politiken samverka och ge lagar och direktiv som är anpassade till ett brukande och inte enbart ett bevarande.

Vem ska vi, om möjligt, kommunicera ett gemensamt budskap till?

– Självklart till politiken. Möjligen måste vi också gå via allmänheten för att skapa ett större tryck på att rätta och tidiga beslut fattas. Vi, JRF, efterfrågar mer lokal makt, ett gemensamt budskap från parterna i skogsstrategin till lokal nivå känns också naturligt.

Vilka möjligheter finns det på sikt att komma till rätta med viltproblematiken?

– Ser vi till det lokala är jag positiv till de utökade initiativ som kommer med ökad dialog. Med en ökad dialog skapas förhoppningsvis en större förståelse för de olika sidornas behov. Sen är det politiken som måste fatta de grundläggande besluten. En del i det är också att myndigheterna får rätta direktiv men också direktiv som inte fördröjer förutsättningarna när vi måste antingen öka eller minska på stammarna.

Foto: K. Larsson

**JÄGARNAS
RIKSFÖRBUND**

**SKÅNSK
SKOGSSTRATEGI**